

ДОВІРЧЕ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Розглянуто механізм передачі активів страхової компанії в довірче управління в розрізі забезпечення оптимальної інвестиційної діяльності та проаналізовано світові тенденції в цій сфері

Постановка проблеми. В умовах нестабільності економічної ситуації в країні та збільшення рівня збитковості окремих страхових операцій важливим для страхових компаній є пошук додаткових джерел отримання прибутку. Одним із таких дієвих шляхів є ефективне розміщення страхових резервів у фінансові інструменти, що дозволить не лише наростити, а й зберегти капітал страхових компаній. У зв'язку з чим постає необхідність зосередження належної уваги на управлінні інвестиційним портфелем страхової компанії. При цьому використання страховиками потенціалу та досвіду роботи компаній з управління активами на фондовому ринку дасть змогу підвищити ефективність вкладень та перерозподілити їх інвестиційні ризики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню питань організаційного забезпечення в процесі управління інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання присвячено значну кількість наукових праць. Окремі аспекти управління інвестиційним портфелем страхової компанії розглянуто в роботах В. Базилевича, В. Вергуна [0], О. Гаманкової, С. Кулікова [0], М. Логана [0], І. Орлової [0], А. Романової [0], А. Сильницького [0], Н. Ткаченко та інших. Проте всі існуючі напрацювання в повній мірі не відображають вирішення коло проблемних теоретичних та практичних питань у сфері організаційно-економічного забезпечення управління інвестиційною діяльністю страхової компанії.

Метою статті є розгляд сучасних механізмів управління інвестиційною діяльністю страхових компаній та дослідження переваг та недоліків їх реалізації на практиці.

Викладення основного матеріалу дослідження. Посилення глобалізаційних та конвергентних процесів на міжнародних фінансових ринках перетворив страховиків з суб'єктів, які забезпечують страховим захистом фізичних

та юридичних осіб також в потужних постачальників інвестиційних ресурсів в економіку країни. У розвинутих країнах світу страхові компанії вільно конкурують із загальноновизнаними інституційними інвесторами (пенсійними фондами та інвестиційними компаніями). Так, станом на кінець 2009 р. загальна вартість страхових активів становила 22,6 трлн. дол. США або 12 % світового обсягу фінансових активів [0].

Сучасна ситуація на фінансових ринках характеризується загостренням нестабільності та кризових явищ в економіці країн, зниженням розмірів відсоткових ставок за депозитами, посиленням інфляційних процесів, зростанням конкуренції та збільшенням кількості ризиків. У результаті чого перед страховими компаніями постає необхідність ефективного управління інвестиційною діяльністю як додаткового джерела отримання прибутку.

У процесі діяльності страховики акумулюють значні за обсягом індивідуальні кошти страхувальників, які представлені у формі страхових резервів. Розміщення цих коштів може здійснюватися самостійно страховою компанією або шляхом передачі їх в довірче управління. Залежно від обсягу наявних фінансових ресурсів, схильності до ризиків, розміру страхової компанії та стратегічних цілей розвитку страхової компанії приймається рішення щодо вибору того чи іншого механізму управління інвестиційною діяльністю. Страхова компанія може обрати такі варіанти організації управління розміщенням власних та залучених коштів як: формування інвестиційного департаменту в структурі компанії, створення дочірнього підприємства з професійного управління активами та залучення послуг компанії з управління активами (рис. 1).

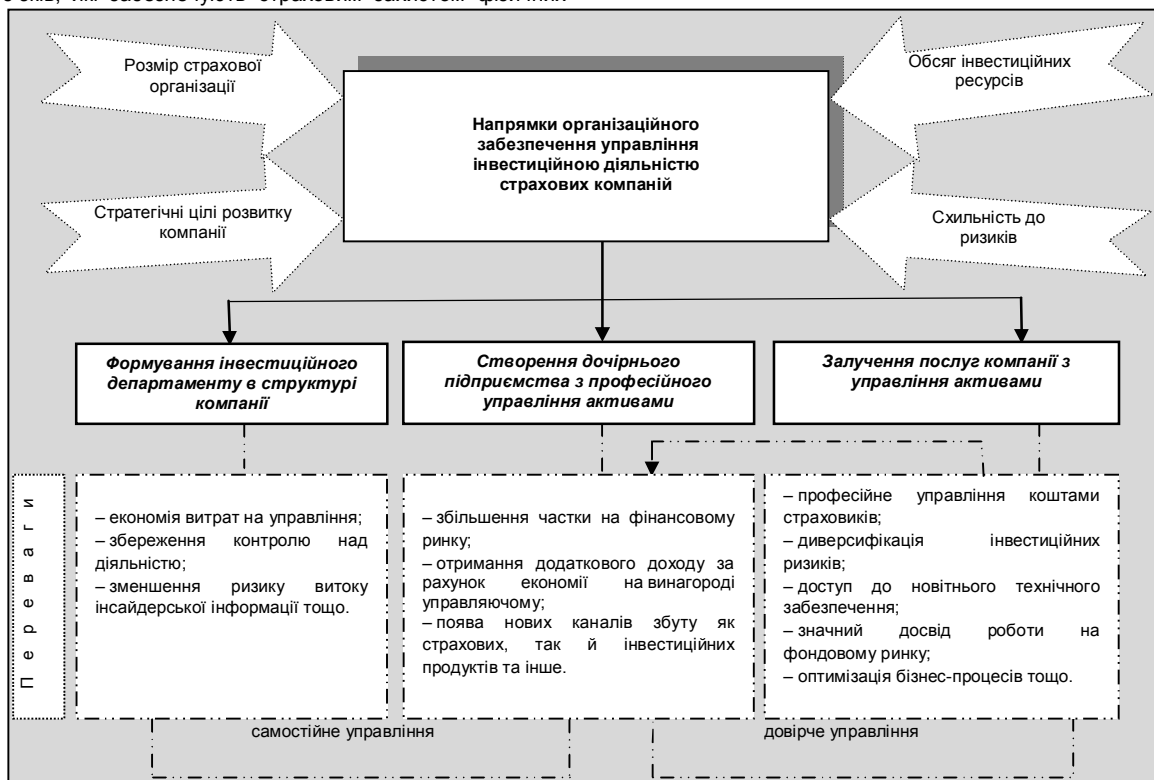

Рис. 1. Напрямки організаційного забезпечення управління інвестиційною діяльністю страхових компаній

Великі страхові компанії традиційно мають власні департаменти з управління активами (інвестиційний підрозділ) або дочірні інвестиційні компанії, що професійно управляють їхніми інвестиційними портфелями. До функціональних повноважень департаменту з управління активами належить постійний огляд та аналіз кон'юнктури фондового ринку, пошук найбільш вигідних об'єктів для інвестування, визначення потенційної доходності вкладень, а також синхронізація грошових потоків у рамках забезпечення вчасного та в повному обсязі виконання зобов'язань перед власниками страхових полісів.

Створення дочірнього підприємства по управлінню власними активами є стратегічно важливим з точки зору збільшення частки компанії на ринку фінансових послуг. Зокрема, передбачає розширення переліку надаваних фінансових послуг за рахунок розвитку крос-сейлінгу страхових та інвестиційних продуктів. Основним видом діяльності створюваного дочірнього підприємства є професійне та якісне управління розміщення власних та залучених коштів страховиків, що гарантує останньому окрім ефективного управління інвестиційним портфелем також отримання додаткового інвестиційного доходу за рахунок економії на винагороді для управляючого.

Управління активами інвестиційним підрозділом представляє собою доволі складний процес та потребує значного фінансування. Дана структурно-організаційна одиниця повинна окрім дослідження стану фондового ринку та пошуку найбільш прийнятних об'єктів для інвестування страхових резервів також збалансовувати грошові потоки компанії в часі й за обсягом та проводити оцінку платоспроможності потенційних клієнтів, фінансові інструменти яких будуть включатися до складу інвестиційного портфелю [0].

Посилення конкуренції, потреба в спеціалізованому управлінні новими фінансовими інструментами та підвищення вимог до управління ризиками спонукують страховиків користуватися послугами компаній з управління активами. Довірче управління дозволяє страховикам підвищити прибутковість їх інвестицій, забезпечити необхідний рівень платоспроможності й фінансової стійкості, а також зосередити увагу на страховій діяльності, звільнившись від виконання непрофільних для страхової компанії функцій.

Модель взаємодії компанії з управління активами та страховою компанією щодо здійснення професійного управління інвестиційним капіталом останньої, а також причини переходу на аутсорсинг та користі від його застосування на практиці представлено на рис. 2.

При передачі страхових резервів у довірче управління мають враховуватися наступні ключові питання: структура страхового портфелю, термін дії договорів страхування, ймовірність настання страхових випадків, можливість виконання зобов'язань перед страхувальниками при знаходженні коштів страхових резервів у довірчому управлінні [0].

Передача власних та залучених коштів страхової компанії в управління КУА здійснюється на основі договору про довірче управління, в якому обов'язково зазначається період інвестування, рівень прийнятного інвестиційного ризику, прогнозна доходність інвестицій у межах певного інтервалу та вартість послуг управляючого активами. Від результатів обговорення вищезазначених пунктів договору залежить тип обраної інвестиційної стратегії: консервативна, агресивна, збалансована.

Оптимальна інвестиційна стратегія розробляється виходячи з критеріїв, які пов'язані з цілями та задачами інвестування страхової компанії, специфікою страхових резервів, прийнятим рівнем ризику, очікуваною доходністю, строками управління та відповідністю щодо правил розміщення страхових резервів. Внаслідок того, що вітчизняний фондовий ринок є недостатньо розвинутий обмежуються можливості вибору як об'єктів інвестування, так і комбінацій портфелю. Порівняно із закордонними страховими компаніями, вітчизняні з метою диверсифікації власного інвестиційного портфелю не можуть включати похідні цінні папери.

Передаючи фінансові ресурси в довірче управління, страхові компанії отримують:

- зниження інвестиційних ризиків;
- максимізацію доходу від розміщення власних та залучених коштів страховиків;
- професійне управління активами, яке здійснює команда спеціалістів зі значним досвідом роботи на фінансовому ринку;
- економію коштів на утримання окремого функціонального підрозділу з управління інвестиціями в компанії;
- правову захищеність власних фінансових ресурсів, оскільки при передачі активів в управління право власності на них залишається в страховика;
- прибуток не лише в період росту, а також падіння цін на цінні папери, що забезпечується через ефективно сформовану систему ризик-менеджменту [0];
- отримання конкурентних переваг за рахунок концентрації на страховій діяльності, забезпечуючи ринок новими страховими продуктами та зниження їх вартості за рахунок ефективної інвестиційної діяльності;
- доступ до новітніх технологічних засобів, які використовуються постачальниками довірчих послуг;
- мінімізується ризик призупинки процесу управління інвестиційними ресурсами внаслідок суб'єктивних факторів (звільнення працівника, його хвороба, конфлікт з керівництвом тощо);
- надання оперативних та регулярних звітів про результати розміщення коштів страховика.
- загальне покращення роботи страхової компанії за рахунок оптимізації бізнес-процесів та вивільнення від непрофільних функцій;
- У той же час передача коштів страховиків у довірче управління фактично супроводжується:
 - втратою контролю за власними ресурсами;
 - появою залежності від управляючої компанії – у випадку відмови від надання послуг довірчого управління або банкрутства компанії-виконавця замовнику необхідно зосередитися на виконанні раніше невластивих йому функцій, що може призвести до погіршення якості інвестиційного портфелю та зменшення прибутку компанії;
 - загрозою витоку інформації про діяльність страховика, що може бути використана конкурентом.
- Не дивлячись на перелічені недоліки, концепція аутсорсингу дозволяє компанії покращити ефективність її діяльності з урахуванням постійно змінюваного зовнішнього середовища за рахунок поліпшення якості управління інвестиційним портфелем з одного боку та зниження витрат страховика для посилення його конкурентоспроможності на ринку.

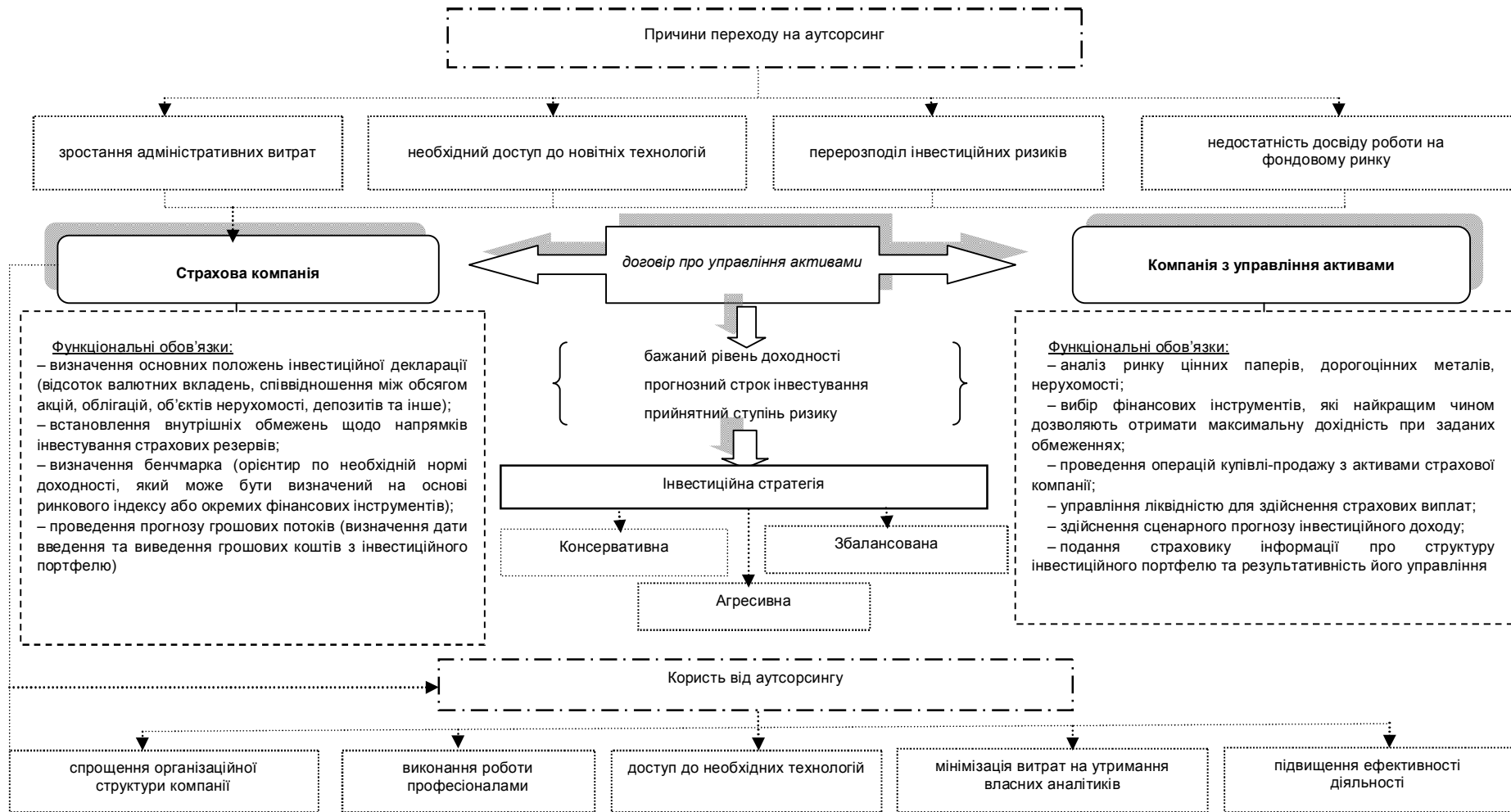

Рис. 2. Модель взаємодії страхової компанії та компанії з управління активами

Світові тенденції засвідчують про активне використання послуг третіх осіб для управління активами, і зокрема акумульованими коштами страхових компаній. Під довірчим управлінням професійних компаній у 2009 р. знаходилося близько 1225,1 млрд. дол. США активів

страхових компаній, що на 25,3 % більше, ніж у попередньому році (рис. 3). Станом на кінець 2009 р. частка активів страхових компаній, які передані на довірче управління становить 26,5 %, і даний показник зростає з кожним роком [0].

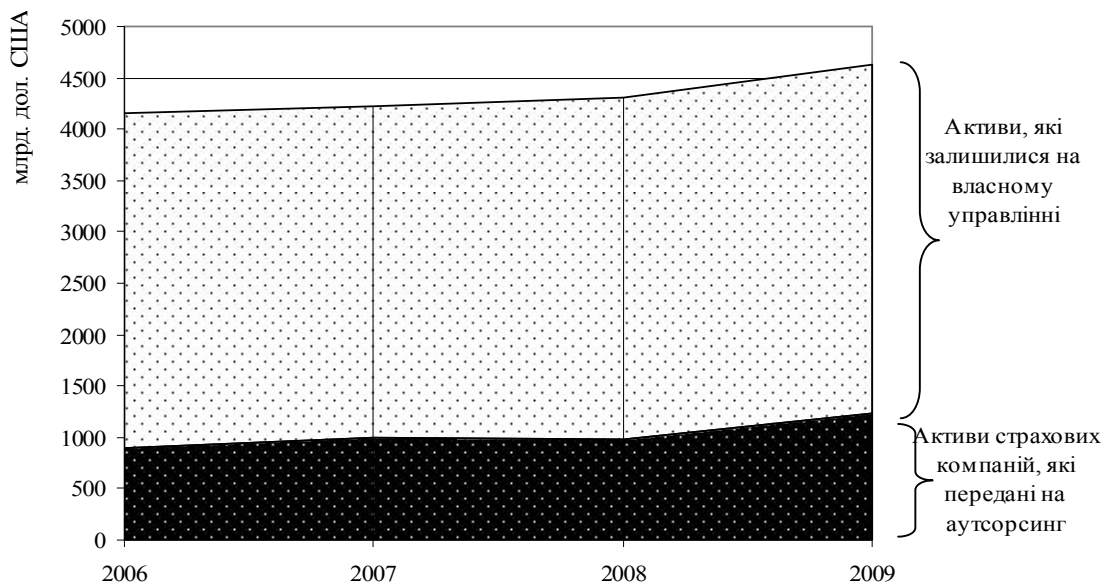

Рис. 3. Розмір активів страхових компаній у світі в розрізі форм управління, млрд. дол. США

До основних факторів, які спричинили посилення використання аутсорсингу страховими компаніями можна віднести [0]:

- зростання конкуренції на страховому ринку – управляючі інвестиційною діяльністю зіштовхнулися з численними проблемами, а саме: недостатнім рівнем доходності фінансових інструментів, необхідністю підтримання диверсифікованості інвестиційного портфелю та збереження інвестиційних вкладень. Неможливість вирішення даних проблем за рахунок внутрішніх (фінансових, кадрових) ресурсів змусило страховиків шукати підтримку ззовні;

- постійні зміни на ринку капіталу – в умовах нестабільної ринкової кон'юнктури – падіння цін на акції, зменшення процентних ставок та зростання обсягу непогашених корпоративних облігацій – ускладнюється процес ефективного управління активами страхової компанії;

- активізація міжнародних рейтингових агентств – у результаті численних банкрутств серед страхових компаній та зосередження значного обсягу капіталу в руках страховиків зростає зацікавленість міжнародних рейтингових агентств до їх діяльності на інвестиційному ринку. З метою отримання більш вищих оцінок від рейтингових компаній, страховики почали активно передавати свої активи в управління третім особам, щоб ширше використовувати новітні, прогресивні технології та методології, які націлені на підвищення рентабельності страхування;

Якщо розглядати галузеву структуру активів, то найбільшим попитом аутсорсинг користується серед компаній зі страхування життя (39%) та компаній зі страхування відповідальності (37%) [0].

Провідними компаніями, які здійснюють довірче управління активами страховиків в світі є Deutsche Bank та BlackRock, кожна з яких утримує по 200 млрд. дол. США. На третьому місці в світі по управлінню активами страхових компаній з \$66 млрд. дол. США є компанія Goldman Sachs [0].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Зарубіжна практика функціонування страхових компаній засвідчує зростаючу тенденцію використання послуг компаній з управління активами. Оскільки передача функцій управління інвестиційним портфелем компанії з управління активами відкриває нові можливості перед страховиком, а саме: концентрація на страховій

діяльності, скорочення адміністративних витрат та отримання вищих інвестиційних прибутків в середньостроковій та довгостроковій перспективах.

Список використаної літератури:

1. Вергун В.А. Інститути спільного інвестування в умовах глобалізації світових фінансових ринків / В.А. Вергун, О.І. Ступницький, В.М. Коверда, Т.В. Волковинська. – 2009.
2. Куликов С.В. Финансовый анализ страховых организаций: учебное пособие / Куликов С. В. Ростов-на-Дону: Феникс, 2006. – 221 с.
3. Орлова И.В. Аутсорсинг в управлении активами в страховании / И.В. Орлова // Финансы. – 2009. – № 9. – С. 49-53.
4. Романова А.Н. Целесообразность аутсорсинга на предприятии [Электронный ресурс] / А.Н. Романова, С.А. Студеникина // Справочник экономиста. – 2010. – № 11. – Режим доступа: http://www.profiz.ru/se/11_2010/celesobraznost_automsoring/ – Название с экрана.
5. Самуев П. Структура и эффективность инвестиций российских страховщиков [Электронный ресурс] / П. Самуев. – Режим доступа: <http://www.raexpert.ru/editions/article11/> – Название с экрана.
6. Сильницкий А.С. Страховые компании и фондовый рынок / А.С. Сильницкий // Финансы. – 2003. – № 1. – С. 50-55.
7. European insurers' investment portfolio [Электронный ресурс] / CEA. – 2009. – Режим доступа: <http://www.cea.eu/index.php/facts-figures/statistical-series/investment> – Назва з екрану.
8. IFI Insurance Asset Manager. Annual Survey 2010 [Электронный ресурс] // Patpatia&Associates. – Режим доступа: http://www.wtexec.com/cms/content.jsp?id=com.tms.cms.section.Section_ifiamsurvey – Назва з екрану.
9. Investment Outsourcing [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://financecareers.about.com/b/2010/04/23/investment-outsourcing.htm> – Назва з екрану.
10. Logan M.S. Using Agency Theory to Design Successful Outsourcing Relationships / M.S. Logan // International Journal of Logistics Management, 2000. – № 11 (2). – P. 21-32.
11. Third party asset management for insurers [Электронный ресурс] / Swiss Re // Sigma. – 2002. – № 5. – Режим доступа: <http://www.swissre.com/> – Назва з екрану.

РОЄНКО В.В. – аспірант Державного вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи Національного банку України”.

Стаття надійшла до редакції 04.11.11 р.